Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2016 m. lapkričio 24 d.[1]

Byla C-541/15

Mircea Florian Freitag

(Amtsgericht Wuppertal (Vupertalio apylinkės teismas, Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Europos Sąjungos pilietybė — Teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje — SESV 18 ir 21 straipsniai — Dviejų valstybių narių (Rumunijos ir Vokietijos Federacinės Respublikos) pilietybę turintis asmuo, kurio įprasta gyvenamoji vieta yra Vokietijoje — Rumunijoje įgytos pavardės pakeitimas atitinkamo asmens prašymu, nesusijęs su statuso pasikeitimu pagal šeimos teisę — Vokietijos civilinės metrikacijos skyriaus atsisakymas pripažinti pavardės pakeitimą — Atitiktis Sąjungos teisei“

Įžanga

1. Teisingumo Teismo vėl prašoma priimti sprendimą Europos Sąjungos pilietybės klausimu, susijusiu su asmeniui suteikta tėvo pavarde. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą grindžiamas SESV 18 ir 21 straipsniais. Tiksliau, dėl *Amtsgericht Wuppertal* (Vupertalio apylinkės teismas, Vokietija) klausimo Teisingumo Teismas turės nagrinėti, ar gali būti atsisakyta pripažinti kompetentingos Rumunijos institucijos teisėtai pakeistą Vokietijos piliečio, kuris yra ir Rumunijos pilietis, pavardę.

2. Vokietijos teisės aktų leidėjas neseniai priėmė pagrindinėje byloje nagrinėjamą teisės normą, t. y. pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos 1994 m. rugsėjo 21 d. Civilinio kodekso įvadinio įstatymo (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, toliau – EGBGB)[2] 48 straipsnį, kuriame reglamentuojamas kitoje valstybėje narėje įgyto asmenvardžio pasirinkimas. Šis straipsnis buvo priimtas po Sprendimo *Grunkin ir Paul*[3]. Jame Teisingumo Teismas konstatavo, kad SESV 21 straipsnis „draudžia vienos valstybės narės valdžios institucijoms, taikant nacionalinę teisę, atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje, kurioje vaikas gimė ir nuo gimimo gyvena, suteiktą ir įregistruotą jo pavardę, jeigu jis, kaip ir tėvai, turi tik pirmosios valstybės narės pilietybę“[4].

3. Tačiau atrodo, kad EGBGB 48 straipsnis nevisiškai atitinka Teisingumo Teismo nustatytus reikalavimus. Jo taikymo sritis ribota, nes, pirma, teisė pasirinkti ir užregistruoti pavardę, suteiktą pagal tėvo pavardę, Vokietijoje atsiranda tik jeigu asmenvardžiui taikoma Vokietijos teisė ir, antra, asmenvardis turi būti įgytas įprastai gyvenant kitoje valstybėje narėje. Taigi pagal šią naują nuostatą daug situacijų lieka neišspręsta.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — *BGBl.* 1994 I, p. 2494, ir klaidų ištaisymas *BGBl.* 1997 I, p. 1061.

3 — 2008 m. spalio 14 d. sprendimas (C-353/06, EU:C:2008:559).

4 — 2008 m. spalio 14 d. Sprendimas Grunkin ir Paul (C-353/06, EU:C:2008:559, 39 punktas).

4. Vis dėlto Vokietijos vyriausybė teigia, kad yra viešosios teisės nuostatų, pagal kurias ieškovui pagrindinėje byloje leidžiama prašymą pakeisti asmenvardį pateikti kitai institucijai. Taigi šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą iškeltu klausimu siekiama sužinoti, ar Vokietijos teisės aktai, vertinami kartu, t. y. atsižvelgiant į dvi Vokietijos teisėje numatytas procedūras, pagal kurias Vokietijos piliečiui leidžiama pasikeisti asmenvardį į kitoje valstybėje narėje teisėtai įgytą asmenvardį, atitinka SESV 18 ir SESV 21 straipsnius.

Teisinis pagrindas

5. Vokietijoje EGBGB 5 straipsnio „Asmens statusas“ 1 dalies pirmame ir antrame sakiniuose įtvirtinta:

„Kai daroma nuoroda į asmens pilietybės valstybės teisę ir kai asmuo turi kelias pilietybes, taikoma valstybės, su kuria šis asmuo turi glaudžiausią ryšį, visų pirma dėl savo įprastos gyvenamosios vietos arba gyvenimo, teisė. Jeigu asmuo yra ir Vokietijos pilietis, šis teisinis statusas turi viršenybę.“

6. EGBGB 10 straipsnio „Asmens vardas ir pavardė“ 1 dalyje numatyta:

„Asmens vardui ir pavardei taikoma valstybės, kurios pilietis asmuo yra, teisė.“

7. EGBGB 48 straipsnyje „Kitoje Sąjungos valstybėje narėje įgyto asmenvardžio pasirinkimas“ nustatyta:

„Kai asmenvardžiui taikoma Vokietijos teisė, deklaravęs civilinės metrikacijos skyriuje, asmuo gali pasirinkti įprastai gyvenant kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje įgytą ir ten į civilinės būklės aktų registrą įtrauktą asmenvardį, jeigu tai nėra akivaizdžiai nesuderinama su pagrindiniais Vokietijos teisės principais. Asmenvardžio pasirinkimas galioja nuo įtraukimo į kitos valstybės narės civilinės būklės aktų registrą dienos, išskyrus atvejus, kai asmuo aiškiai pareiškia, kad asmenvardžio pasirinkimas turi galioti tik į ateitį. Ši deklaracija turi būti oficialiai patvirtinta <...>.“ [5]

8. Kaip savo rašytinėse pastabose pažymėjo Vokietijos vyriausybė, kadangi Vokietijoje teisė į asmenvardį nereglamentuojama civilinės teisės, jo pakeitimas reglamentuojamas viešosios teisės, tiksliau, taikant išimtinio pobūdžio procedūrą, kai pavardė keičiama pagal 1938 m. sausio 5 d. Įstatymą dėl vardų ir pavardžių keitimo (*Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen* (NamÄndG) (*RGBl.* 1938 I, p. 9), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2008 m. gruodžio 17 d. Įstatymo (*BGBl.* 2008 I, p. 2586) (toliau – Įstatymas dėl vardų ir pavardžių keitimo) 54 straipsniu.

9. Pagal Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo 1 straipsnį Vokietijos piliečio, kurio nuolatinė arba įprasta gyvenamoji vieta yra Vokietijoje, pavardė jo prašymu gali būti pakeista. Pagal šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalį prašymas pakeisti pavardę turi būti pateiktas žemiausios pakopos administracinės valdžios institucijai, kurios veiklos teritorijoje yra prašymo teikėjo nuolatinė gyvenamoji vieta arba gyvenamoji vieta (toliau – kompetentinga administracinės valdžios institucija).

10. Pagal Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo 3 straipsnio 1 dalį pavardė gali būti keičiama tik dėl svarbios priežasties („ein wichtiger Grund“). Bylos faktinės aplinkybės, kurios yra reikšmingos sprendimui priimti, turi būti vertinamos savo iniciatyva pagal šio įstatymo 3 straipsnio 2 dalį; šiuo tikslu reikia apklausti ne tik tiesiogiai susijusius asmenis, bet ir kompetentingas vietos policijos įstaigas ir asmenis, kurių teisėms prašomas pavardės pakeitimas turės poveikį.

5 — EGBGB 48 straipsnis įtrauktas priėmus 2013 m. sausio 23 d. Įstatymą dėl tam tikrų tarptautinės privatinės teisės nuostatų pritaikymo prie Reglamento (ES) Nr. 1259/2010 ir kitų tarptautinės privatinės teisės nuostatų pakeitimo (*Gesetz zur Anpassung der Vorschriften des Internationalen Privatrechts an die Verordnung (EU) Nr. 1259/2010 und zur Änderung anderer Vorschriften des Internationalen Privatrechts* (*BGBl.* 2013 I, p. 101), kuris įsigaliojo 2013 m. sausio 29 d.

11. Iš esmės priežastis, kuria galima pateisinti pavardės keitimą, gali būti laikoma svarbia, jeigu prašymo teikėjo asmeninis interesas yra svarbesnis už pavardės turėjimui taikomus principus, įskaitant viešąjį interesą išlaikyti turimą pavardę, taip pat už trečiųjų asmenų interesus, kurie turi būti saugomi.

12. 1980 m. rugpjūčio 11 d. Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo bendrosios administracinės nuostatos *Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen* (*NamÄndVw*) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2014 m. vasario 11 d. administracinėmis nuostatomis (2014 m. vasario 18 d. *BAnz AT*, B2) (toliau – Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo įgyvendinimo nuostatos) buvo priimtos siekiant įgyvendinti Įstatymą dėl vardų ir pavardžių keitimo.

13. Pagal šių nuostatų 27 punkto 1 dalį „asmenvardžiai detaliai ir apskritai išsamiai reglamentuoti atitinkamomis civilinės teisės nuostatomis. Asmenvardžio pakeitimu, kuris reglamentuojamas viešosios administracinės teisės, siekiama panaikinti žalingas konkretaus atvejo pasekmes. Tai yra išimtinė procedūra. <...>“.

14. Tų pačių nuostatų 33 ir paskesniuose punktuose kaip svarbios pavardės keitimo priežasties vertinimo kriterijai išvardyti dažniausiai praktikoje pasitaikantys atvejai.

15. Minėtų nuostatų 49 punkte, kalbant apie „su pavarde susijusių neaiškumų pašalinimą“ nustatyta:

„Jeigu Vokietijos pilietis, kuris turi ir kitos valstybės pilietybę, pagal kitos valstybės teisę turi kitą pavardę, nei jis turi teisiškai turėti įstatymo taikymo teritorijoje, šį su pavarde susijusį neaiškumą galima pašalinti, pavardę, kurią privaloma turėti įstatymo taikymo teritorijoje, pakeičiant pavarde, kurią privaloma turėti pagal kitos valstybes teisę. Tačiau jeigu atsisakoma kitos pavardės, suinteresuotasis asmuo turi kreiptis į kitos valstybės, kurios pilietybę jis taip pat turi, valdžios institucijas.“

16. Jeigu pagal *Land* (žemės) teisę kompetentinga administracinės valdžios institucija nusprendžia, kad prašymas nepagrįstas, ji atsisako pakeisti pavardę. Tokį sprendimą dėl atsisakymo galima apskųsti administracine tvarka.

17. Kai pagal *Land* teisę kompetentinga administracinės valdžios institucija tenkina prašymą pakeisti pavardę, ji, be kita ko, užtikrina, kad informacija apie pavardės pakeitimą būtų atnaujinta arba įtraukta į gimimų registrą.

Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, prejudicinis klausimas ir procesas Teisingumo Teisme

18. Mircea Florian Freitag gimė 1986 m. balandžio 25 d. Rumunijoje ir jam sutekta pavardė Pavel. Jis yra Rumunijos piliečių Angela Freitag ir Vica Pavel vaikas.

19. Išsituokus ieškovo pagrindinėje byloje tėvams, jo motina Angela Freitag ištekėjo už Vokietijos piliečio M. F. Freitag. 1997 m. gegužės 21 d. jis įsivaikino ieškovą pagrindinėje byloje, šis taip pat įgijo Vokietijos pilietybę ir jo pavardė nuo tuo laiko buvo Freitag.

20. 2013 m. liepos 9 d. Brašovo apskrities tarybos (Rumunija) sprendimu ieškovo pagrindinėje byloje pavardė jo prašymu vėl pakeista į pavardę Pavel. Vykstant pavardės keitimo Rumunijoje procedūrai ieškovas pagrindinėje byloje įprastai gyveno Vokietijoje.

21. Vėliau ieškovas pagrindinėje byloje kreipėsi į Vupertalio civilinės metrikacijos skyrių, pateikė naują Rumunijos pasą, išduotą Pavel pavarde, ir paprašė pripažinti pavardės keitimą ir pagal Vokietijos teisę, taip pat atitinkamai pakeisti su juo susijusį įrašą šios šalies gimimų registre.

22. Abejodamas dėl galimybės paskesnį aktą įtraukti į gimimų registrą, Vupertalio civilinės metrikacijos skyrius ir žemiausios pakopos civilinės būklės aktų priežiūros įstaiga perdavė klausimą nagrinėti *Amtsgericht Wuppertal* (Vupertalio apylinkės teismas).

23. Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėjant bylą neįmanoma taikyti reikšmingos Vokietijos teisės nuostatos, t. y. EGBGB 48 straipsnio, nes pagal šią nuostatą teisei pasirinkti kitoje Sąjungos valstybėje narėje įgytą asmenvardį nustatoma sąlyga, kad nagrinėjamas asmenvardis turi būti įgytas įprastai gyvenant toje kitoje valstybėje narėje, o nagrinėjamu atveju ši sąlyga nėra įvykdyta. Iš tiesų vykstant pavardės keitimo Rumunijoje procedūrai M. F. Freitag įprastai gyveno Vokietijoje.

24. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad EGBGB 48 straipsnio nebeįmanoma taikyti pagal analogiją. Iš dokumentų, susijusių su teisėkūros procedūra, matyti, kad teisės aktų leidėjas norėjo, be kita ko, įgyvendinti reikalavimus, kylančius iš Sprendimo *Grunkin ir Paul*[6], ir kad jis žinojo apie tai, kad ši nuostata netaikoma nė vienai „keblaus asmenvardžio“ situacijai.

25. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą, ar pagal SESV 18 ir 21 straipsnius privaloma pripažinti kitoje valstybėje narėje pakeistą asmenvardį, jeigu suinteresuotasis asmuo neturi įprastos gyvenamosios vietos toje kitoje valstybėje narėje, tačiau dėl savo dvigubos pilietybės turi kitokį ryšį su ja.

26. Šiomis aplinkybėmis *Amtsgericht Wuppertal* (Vupertalio apylinkės teismas) 2015 m. rugsėjo 24 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2015 m. spalio 16 d., nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar SESV 18 ir 21 straipsnius reikia aiškinti taip, kad valstybės narės institucijos privalo pripažinti šios valstybės piliečio pakeistą asmenvardį, kai šis pilietis kartu yra kitos valstybės narės pilietis ir toje valstybėje narėje dėl ne su statuso pasikeitimu pagal šeimos teisę susijusio asmenvardžio pakeitimo įgijo (susigrąžino) pavardę, kurią gavo gimdamas, nors pavardė pakeista ne jam nuolat gyvenant kitoje valstybėje narėje ir jo paties prašymu?“

27. Pastabas raštu pateikė Vokietijos Federacinė Respublika, Portugalijos Respublika ir Europos Komisija.

28. 2016 m. rugsėjo 15 d. teismo posėdyje Vokietijos Federacinė Respublika, Rumunija ir Komisija pateikė pastabas žodžiu.

Analizė

29. Savo prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar pagal SESV 18 ir 21 straipsnius kompetentingoms valstybės narės institucijoms draudžiama atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje pakeistą asmenvardį, jeigu atitinkamas asmuo vykstant asmenvardžio keitimo procedūrai neturėjo įprastos gyvenamosios vietose toje kitoje valstybėje narėje, bet vis dėlto buvo susijęs su šia valstybe nare dėl savo dvigubos pilietybės.

30. Iš pradžių primintina, kad nacionaliniams teismams ir Teisingumo Teismui bendradarbiaujant, pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų šiam išspręsti nagrinėjamą bylą. Tokiu atveju Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus[7].

6 — 2008 m. spalio 14 d. sprendimas (C-353/06, EU:C:2008:559).

7 — Žr., be kita ko, 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *Betriu Montull* (C-5/12, EU:C:2013:571, 40 punktas).

31. Jeigu šioje byloje Teisingumo Teismas pritartų mano išvadai, kad M. F. Freitag situacija patenka į Sąjungos teisės nuostatų taikymo sritį, tada, turint omenyje tai, kad Vokietijos teisėje, atsižvelgiant į atitinkamo asmens padėtį, numatytos dvi skirtingos asmenvardžio pakeitimo procedūros, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą reikėtų performuluoti.

32. Šiomis aplinkybėmis laikausi nuomonės, jog šį klausimą reikėtų suprasti kaip tokį, kuriuo iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar pagal SESV 18 ir 21 straipsnius valstybės narės valdžios institucijoms draudžiama atsisakyti pripažinti pakeistą asmenvardį remiantis nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatyta teisė pasirinkti kitoje valstybėje narėje įgytą asmenvardį su sąlyga, kad jis buvo įgytas įprastai gyvenant toje kitoje valstybėje narėje ir jeigu pagal kitas nacionalinės teisės nuostatas prašymo teikėjui leidžiama pateikti prašymą pakeisti asmenvardį kitai institucijai.

33. Siekdamas atsakyti į šį klausimą, pirmiausia pristatysiu pagrindinės bylos aplinkybes, pateikdamas kai kuriuos argumentus dėl dviejų Vokietijos teisėje numatytų procedūrų, kuriomis Vokietijos piliečiui siekiama leisti turimą asmenvardį pakeisti į kitoje valstybėje narėje teisėtai įgytą asmenvardį. Tada analizuosiu klausimą, ar M. F. Freitag situacija patenka į Sąjungos materialinės teisės taikymo sritį. Galiausiai, priminęs reikšmingą teismo praktiką, siūlysiu Teisingumo Teismui naudingą išaiškinimą, kurį būtų galima pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kad jis galėtų nustatyti, ar Sąjungos teisėje draudžiamos pagrindinėje byloje nagrinėjamos Vokietijos teisės nuostatos, nes tai turi įvertinti būtent tas teismas.

Dėl Vokietijos teisėje numatytų procedūrų, kurias taikant Vokietijos pilietis gali pasikeisti asmenvardį į kitoje valstybėje narėje teisėtai įgytą asmenvardį

34. Pirmiausia reikėtų pažymėti, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagrindinei bylai lemiama Vokietijos teisės nuostata yra EGBGB 48 straipsnis.

35. Nors šiuo klausimu Vokietijos vyriausybė pripažįsta, jog pagrindinėje byloje M. F. Freitag civilinės metrikacijos skyriui pagal EGBGB 48 straipsnį pateikta deklaracija neleidžia jam pasikeisti pavardės, kaip jis to prašo, ji tvirtina, kad Vokietijos teisėje numatytos dvi atskiros asmenvardžio pakeitimo procedūros, t. y. pagrindinėje byloje nagrinėjama privatinės teisės reglamentuojama procedūra, susijusi su kitoje valstybėje narėje įgyto asmenvardžio pasirinkimu pagal EGBGB 48 straipsnį, ir Įstatyme dėl vardų ir pavardžių keitimo numatyta viešosios teisės reglamentuojama procedūra.

Procedūra, susijusi su kitoje valstybėje narėje įgyto asmenvardžio pasirinkimu pagal EGBGB 48 straipsnį

36. Iš federacinės vyriausybės Įstatymo dėl tam tikrų tarptautinės privatinės teisės nuostatų pritaikymo prie Reglamento (ES) Nr. 1259/2010 ir kitų tarptautinės privatinės teisės nuostatų pakeitimo aiškinamojo memorandumo (toliau – EGBGB 48 straipsnio motyvai) matyti, kad ši nuostata buvo priimta Vokietijos vyriausybei nusprendus laikytis Sprendimo *Grunkin ir Paul*[8], kartu pabrėžiant siekį apsaugoti Vokietijos sistemos, grindžiamos asmenvardžio sąsaja su asmens pilietybe, darną[9].

8 — 2008 m. spalio 14 d. sprendimas (C-353/06, EU:C:2008:559).

9 — Vokietijos vyriausybė savo rašytinėse pastabose pabrėžia, kad EGBGB 48 straipsnis taikytinas pagal EGBGB 10 straipsnio 1 dalį, siejamą su EGBGB 5 straipsnio 1 dalimi, nes, pirma, atitinkamas asmuo *taip pat turi Vokietijos pilietybę* ir, antra, jis turi glaudesnį ryšį su Vokietijos Federacine Respublika, nes įprastai gyvena šioje valstybėje narėje. Žr. šios išvados 5 punktą. Be to, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad pagal EGBGB 10 straipsnio 2 ir 3 dalis galima taikyti Vokietijos teisę nustatant pavardę, be kita ko, jeigu suinteresuotasis asmuo įprastai gyvena Vokietijos Federacinėje Respublikoje.

37. Iš tiesų pagal Vokietijos doktriną siekiant įgyvendinti pareigą, kylančią iš Sprendimo *Grunkin ir Paul*[10], „diskusija Vokietijoje daugiausia vyko dėl trijų alternatyvų, kurios atitinkamai susijusios su teise ir administracine praktika, civiline materialine teise[11] ir įstatymų kolizija“[12]. Galiausiai Vokietijos teisės aktų leidėjas priėmė EGBGB 48 straipsnį, materialinės civilinės teisės normą, į kurią įtrauktas užsienio elementas, t. y. įprastas gyvenimas kitoje Sąjungos valstybėje narėje[13].

38. Iš rašytinių Vokietijos vyriausybės pastabų matyti, kad, kaip nurodyta EGBGB 48 straipsnio aiškinamajame memorandume, Vokietijos teisės aktų leidėjas norėjo Vokietijos teisės akte, kuriuo reglamentuojami asmenvardžiai, numatyti teisinį pagrindą, kuris leistų užregistruoti kitoje Sąjungos valstybėje narėje įgytą asmenvardį ir įtraukti į šios valstybės narės civilinės būklės aktų registrą. Taigi pagal šį straipsnį atitinkamam asmeniui leidžiama pasirinkti, civilinės metrikacijos skyriaus pareigūnui pateikiant deklaraciją, kitoje valstybėje narėje įgytą asmenvardį vietoj to, kuris yra nustatytas pagal Vokietijos teisės aktą, kuriuo reglamentuojami asmenvardžiai. Tačiau šis straipsnis taikytinas tik jeigu asmenvardis buvo pakeistas įprastai gyvenant kitoje valstybėje narėje.

39. Taigi pagal šį straipsnį nesiekiama išsamiai sureguliuoti asmenvardžių pakeitimo klausimo[14]. Be šioje byloje nagrinėjamo atvejo, kai Vokietijos pilietis, kuris taip pat turi kitos valstybės narės pilietybę, tačiau niekada negyveno pastarojoje valstybėje, situacijos, kurioms taikoma ne Vokietijos, o kitos valstybės narės teisė, nepatenka į minėtos nuostatos taikymo sritį[15]. Ji nebūtų taikoma, pavyzdžiui, Vokietijoje įsikūrusiam Prancūzijos piliečiui, kuris, įprastai gyvendamas Ispanijoje, pasikeitė asmenvardį ir norėtų, kad šis pakeistas asmenvardis būtų pripažintas Vokietijoje.

Viešosios teisės reglamentuojama prašymo pakeisti asmenvardį procedūra

40. Vokietijos vyriausybė savo pastabose paaiškina, kad Įstatymas dėl vardų ir pavardžių keitimo, kaip viešosios teisės aktas, taikomas Vokietijos piliečiams, jeigu teisė į asmenvardį nereglamentuojama civilinės teisės, kaip M. F. Freitag atveju, nes, nors jam taikytinas EGBGB 48 straipsnis, jis neatitinka pagal šią nuostatą reikalaujamos įprasto gyvenimo kitoje valstybėje narėje sąlygos. Todėl ši vyriausybė tvirtina, kad asmenvardžio keitimo procedūra, kuri gali būti taikoma pagal *Land* teisę, kai pateikiamas prašymas kompetentingai administracinės valdžios institucijai, galėtų leisti M. F. Freitag įgyti teisę turėti pagal Rumunijos teisę įgytą pavardę.

10 — 2008 m. spalio 14 d. sprendimas (C-353/06, EU:C:2008:559).

11 — Iš tiesų pagal pirmąją alternatyvą, „kuria mažiausiai kišamasi į vidaus teisę, buvo numatyta galimybė keisti asmenvardį taikant [Įstatyme dėl vardų ir pavardžių keitimo] numatytą administracinę procedūrą“, o pagal antrąją alternatyvą „buvo norima nustatyti materialinės teisės normą, kuri leistų pasiekti reikalaujamą rezultatą“. Žr. C. Kohler „Towards the Recognition of Civil Status in the European Union“, *Yearbook of Private International Law*, 15 t., 2013/2014, Sellier European Law Publishers, p. 13–30, ypač p. 21.

12 — Pagal trečiąją alternatyvą buvo siūloma „pakeisti kolizinę normą, susijusią su asmenvardžiu, t. y. EGBGB 10 straipsnį, kad vienas iš atitinkamo vaiko tėvų kaip vaiko asmenvardžiui nustatyti taikytiną teisę galėtų pasirinkti vieno iš tėvų įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisę. Tam pakaktų suteikti 10 straipsnio 3 dalies 2 punkto nuostatai „abipusį pobūdį“; pagal jos galiojančią redakciją leidžiama taikyti Vokietijos teisę, jeigu vieno iš tėvų įprasta gyvenamoji vieta yra Vokietijoje“. Žr. C. Kohler, *loc. cit.*, p. 22. Tačiau, kaip matyti iš EGBGB 48 straipsnio aiškinamojo memorandumo, Vokietijos teisės aktų leidėjas nenumatė išplėsti jau numatytų galimybių pasirinkti asmenvardžiams taikytiną teisę, nes galimybė suteikti Vokietijos teisės nuostatai „abipusį pobūdį“, jeigu asmuo, kurio asmenvardį prašoma pakeisti, įprastai gyvena Vokietijoje, buvo formaliai atmesta.

13 — Ši nuostata buvo įtraukta ne į [EGBGB] skyrių „Tarptautinė privatinė teisė“, bet į kitą skyrių „Pritaikymas“, papildant EGBGB 47 straipsnį, susijusį su asmenvardžio, kuris buvo įgytas pagal užsienio teisę, tačiau kuriam dabar taikoma Vokietijos teisė, pakeitimu“. EGBGB 47 straipsnio tikslas yra „suinteresuotojo asmens prašymu leisti užsienio kalba arba pagal užsienio teisę ar tradicijas sudaryto asmenvardžio turinį ar gramatinę formą pritaikyti prie vokiečių kalbos ar tradicijų“. Žr. minėto C. Kohler, *loc. cit.*, p. 22.

14 — Žr. šios išvados 66 punktą.

15 — Doktrinoje pabrėžiama, kad „EGBGB 10 straipsnio 3 dalyje numatytos galimybės pasirinkti vaiko asmenvardžiui taikytiną teisę leidžia daugeliu atvejų išvengti tokių situacijų. Tačiau nėra jokios išeities, jeigu vaikas neturi Vokietijos pilietybės, o jo įprastos gyvenamosios vietos valstybėje narėje įgytas asmenvardis skiriasi nuo pagal nacionalinę teisę nustatomo asmenvardžio. Todėl, sustodamas pusiaukelėje, Vokietijos teisės aktų leidėjas neretai nepaiso Teisingumo Teismo praktikos <...>“. Žr. C. Kohler., *loc. cit.*, p. 22.

41. Kaip nurodo Vokietijos vyriausybė, atsižvelgiant į šią asmenvardžio keitimo procedūrą, nebuvo būtina nustatyti EGBGB 48 straipsnį papildančių nuostatų, kurios išspręstų neaiškią situaciją, susijusią su Vokietijos ir kitos valstybės narės pilietybę turinčių asmenų asmenvardžiais. Iš tiesų pagal Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo 3 straipsnio 1 dalį pavardė gali būti keičiama tik jeigu tai yra pateisinama dėl svarbios priežasties. Šios vyriausybės teigimu, visų neaiškumų, susijusių su asmenvardžiu, pašalinimas yra „svarbi priežastis“, kaip ji suprantama pagal Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo 3 straipsnį, aiškinamą kartu su šio Įstatymo įgyvendinimo nuostatų 49 punktu.

42. Vis dėlto man atrodo svarbu pažymėti, jog iš nuostatų, taikytinų pagal Įstatymą dėl vardų ir pavardžių keitimo, be kita ko, iš Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo įgyvendinimo nuostatų 27 punkto 1 papunkčio, matyti, kad ši viešosios teisės reglamentuojama procedūra yra griežtai išimtinio pobūdžio. Šioje nuostatoje iš esmės numatyta, kad Vokietijos teisės aktai, susiję su vardais ir pavardėmis, praktiškai visais atvejais taikomi atsižvelgiant į Vokietijos privatinės teisės nuostatas, o administracinė asmenvardžio keitimo procedūra yra „išimtis“ [16]. Prie šio aspekto dar grįšiu [17].

43. Dabar M. F. Freitag situaciją reikia išanalizuoti atsižvelgiant į Sąjungos teisę.

Dėl Sąjungos teisės taikymo srities

44. Pirmiausia reikėtų išanalizuoti, ar M. F. Freitag situacija patenka į Sąjungos teisės materialinę taikymo sritį, visų pirma, ar jo situacijai taikomos normos, kuriomis reglamentuojamas Sąjungos piliečio teisės laisvai judėti ir nebūti diskriminuojamam įgyvendinimas.

45. Šiuo klausimu visos pastabas raštu ir žodžiu pateikusios įstojusios į bylą šalys sutinka, kad ieškovo pagrindinėje byloje situacija patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.

46. Pirmiausia pažymiu, kad pagal SESV 20 straipsnį kiekvienam asmeniui, turinčiam valstybės narės pilietybę, suteikiamas Sąjungos piliečio statusas [18]. Šioje byloje M. F. Freitag turi dviejų valstybių narių pilietybę, todėl turi ir Sąjungos piliečio statusą.

47. Kaip Teisingumo Teismas yra ne kartą nusprendęs, Sąjungos pilietybė turi tapti pagrindiniu valstybių narių piliečių statusu, leidžiančiu tiems, kurių situacija yra vienoda, ESV sutarties taikymo *ratione materiae* srityje būti vienodai teisiškai vertinamiems, neatsižvelgiant į jų pilietybę ir nepažeidžiant šioje srityje aiškiai nustatytų išimčių [19].

48. Teisingumo Teismas taip pat yra pažymėjęs, kad prie situacijų, kurios patenka į Sąjungos teisės taikymo *ratione materiae* sritį, priskirtinos situacijos, susijusios su Sutarties garantuojamų pagrindinių laisvių, be kita ko, kylančių iš SESV 21 straipsnyje įtvirtintos laisvės judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, įgyvendinimu [20].

16 — Šiuo klausimu taip pat žr. Vokietijos diplomatinių atstovybių ir konsulatų Prancūzijoje informacinį pranešimą dėl administracinės asmenvardžių keitimo procedūros.

17 — Šiuo klausimu žr. šios išvados 8 ir 13 punktus.

18 — 2002 m. liepos 11 d. Sprendimas *D'Hoop* (C-224/98, EU:C:2002:432, 27 punktas); 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 59 punktas) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 28 punktas).

19 — 2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimas *Grzelczyk* (C-184/99, EU:C:2001:458, 31 punktas); 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 60 ir 61 punktai) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 29 ir 30 punktai).

20 — 2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimas *Grzelczyk* (C-184/99, EU:C:2001:458, 33 punktas); 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 62 punktas) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 31 punktas).

49. Šiuo klausimu iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad nors pagal dabar galiojančią Sąjungos teisę asmens vardo ir pavardės užrašymą civilinės būklės aktų įrašuose reglamentuojančios taisyklės priklauso valstybių narių kompetencijai, įgyvendindamos šią kompetenciją jos privalo laikytis Sąjungos teisės ir, konkrečiai tariant, Sutarties nuostatų dėl visiems Sąjungos piliečiams pripažintos laisvės judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje [21].

50. Konstatuoju, kad pagrindinėje byloje M. F. Freitag turi Rumunijos pilietybę ir gyvena Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje. Todėl, mano nuomone, nekyla abejonių, kad M. F. Freitag situacija susijusi su Sąjungos teise. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką šį ryšį turi „asmenys <...> vienos valstybės narės piliečiai, teisėtai gyvenantys kitos valstybės narės teritorijoje“ [22].

51. Be to, kaip Teisingumo Teismas yra nurodęs savo praktikoje, tai, kad M. F. Freitag taip pat turi Vokietijos pilietybę, nekliudo šiam ryšiui su Sąjungos teise. Iš tiesų Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad „viena valstybė narė [neturi apriboti] kitos valstybės narės pilietybės suteikimo [pasekmių], reikalaudama papildomų sąlygų tam, kad ši pilietybė būtų pripažįstama tada, kai pageidaujama pasinaudoti Sutartyje įtvirtintomis pagrindinėmis laisvėmis“ [23].

52. Mano nuomone, remiantis tuo darytina išvada, kad M. F. Freitag situacija patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.

53. Vis dėlto reikia nustatyti, ar Vokietijos valdžios institucijų atsisakymas patenkinti M. F. Freitag prašymą pripažinti jo pakeistą pavardę pagal Vokietijos teisę ir įrašyti į gimimų registrą riboja SESV 21 straipsnyje įtvirtintą teisę laisvai judėti.

54. Dabar nagrinėsiu šį klausimą, pirmiausia primindamas šioje srityje reikšmingą Teisingumo Teismo praktiką.

Dėl pareigos vienoje valstybėje narėje pripažinti kitoje valstybėje narėje pagal tėvo pavardę suteiktą pavardę

Ligšiolinė Teisingumo Teismo praktika

55. Galima atkreipti dėmesį į kelias bylas, susijusias su Sąjungos pilietybe ir pagal tėvo pavardę suteikta pavarde.

56. Dėl bylos, kurioje priimtas Sprendimas *Garcia Avello* [24], primenu, kad Teisingumo Teismo buvo prašoma priimti sprendimą dėl Belgijos administracinės valdžios institucijų atsisakymo patenkinti prašymą pakeisti pavardę, kurį pateikė Belgijoje gyvenantys vaikai, turintys dvigubą – Belgijos ir Ispanijos – pilietybę, norėję pakeisti savo pavardę, suteiktą pagal tėvo pavardę, į kitą pavardę „pagal Ispanijos teisėje įtvirtintą praktiką“ [25]. Teisingumo Teismas, panašiai kaip generalinis advokatas F. Jacobs [26], konstatavo, jog „aišku, kad tokia situacija, kai šeimos narių pavardės skirtingos, gali sukelti

21 — 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:539, 25 punktas); 2008 m. spalio 14 d. Sprendimas *Grunkin ir Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559, 16 punktas); 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 38 ir 39 punktai); 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 63 punktas) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 32 punktas).

22 — 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:539, 27 punktas).

23 — 1992 m. liepos 7 d. Sprendimas *Micheletti ir kt.* (C-369/90, EU:C:1992:295, 10 punktas) ir 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:539, 28 punktas).

24 — 2003 m. spalio 2 d. sprendimas (C-148/02, EU:C:2003:539).

25 — 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:539, 15 punktas). Klostantis bylos faktinėms aplinkybėms, „sutuoktinių vaikų pavardę sudar[ė] pirmoji tėvo pavardė ir motinos pavardė, pirmiausia rašant tėvo pavardę“.

26 — Žr. generalinio advokato F. Jacobs išvados byloje *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:311) 56 punktą.

rimtų nepatogumų suinteresuotiesiems asmenims tiek profesiniame, tiek privačiame gyvenime, be kita ko, sunkumų vienoje valstybėje narėje, kurios piliečiai jie yra, pasinaudoti aktų arba dokumentų, surašytų kitoje valstybėje narėje, kurios piliečiai jie taip pat yra, pripažįstama pavarde, sukuriamais teisiniais padariniais“ [27].

57. Nagrinėdamas Belgijos vyriausybės, taip pat Danijos ir Nyderlandų vyriausybių nurodytus motyvus, kuriais jos siekė pateisinti Belgijos administracinės valdžios institucijų praktiką, Teisingumo Teismas nusprendė, kad šių Belgijos valdžios institucijų atsisakymas buvo neproporcingas, ir konstatavo, kad „ [SESV 18 ir 21 straipsniai] aiškintini kaip užkertantys kelią valstybės narės administracinės valdžios institucijai <...> atmesti prašymą pakeisti šioje valstybėje narėje gyvenančių ir dvigubą šios bei kitos valstybės narės pilietybę turinčių nepilnamečių vaikų pavardę, kai šiuo prašymu siekiama, kad vaikų pavardė būtų ta, kurią jie turėtų pagal kitos valstybės narės teisę ir tradicijas“ [28].

58. Šis požiūris vėliau patvirtintas Sprendime *Grunkin ir Paul* [29], kuriame Teisingumo Teismas priėmė sprendimą dėl Vokietijos valdžios institucijų atsisakymo pripažinti vaiko pavardę, suteiktą pagal tėvo pavardę, ir įregistruotą Danijoje [30], kur Vokietijos pilietybę turintis vaikas negyveno nuo pat gimimo. Šis atsisakymas buvo motyvuojamas tuo, kad pagal EGBGB 10 straipsnį asmens pavardė, sutekta pagal tėvo pavardę, yra reglamentuojama jo pilietybės valstybės teisės ir kad pagal Vokietijos teisę vaikui nebuvo leidžiama turėti dvigubos pavardės, sudarytos iš jo tėvo ir motinos pavardžių [31].

59. Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad „rimti nepatogumai“ buvo susiję su suinteresuotųjų asmenų skirtingomis pavardėmis ir kad SESV 21 straipsnis „draudžia vienos valstybės narės valdžios institucijoms, taikant nacionalinę teisę, atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje, kurioje vaikas gimė ir nuo gimimo gyvena, suteiktą ir įregistruotą pavardę, jeigu jis, kaip ir tėvai, turi tik pirmosios valstybės narės pilietybę“ [32].

60. Įdomu pažymėti, kad vėliau Teisingumo Teismas taikė tuos pačius motyvus Sąjungos piliečių judėjimo ir gyvenimo laisvės ribojimo bylose, kuriose buvo priimti sprendimai *Sayn-Wittgenstein* [33] ir *Bogendorff von Wolffersdorff* [34], tačiau pripažino, kad toks apribojimas galėjo būti pateisinamas su valstybių narių viešąja tvarka susijusiais motyvais [35].

27 — 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:539, 36 punktas).

28 — 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:539, 45 punktas).

29 — 2008 m. spalio 14 d. sprendimas (C-353/06, EU:C:2008:559).

30 — Pagal Danijos teisę vaikas gavo dvigubą pavardę Grunkin-Paul, kurią sudarė tėvo ir motinos pavardės, taip pat įrašytos į jo Danijos gimimo liudijimą.

31 — 2008 m. spalio 14 d. Sprendimas *Grunkin ir Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559, 7 punktas).

32 — 2008 m. spalio 14 d. Sprendimas *Grunkin ir Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559, 39 punktas). Byloje, kurioje 2011 m. gegužės 12 d. priimtas Sprendimas *Runevič-Vardyn ir Wardyn*, (C-391/09, EU:C:2011:291), Teisingumo Teismas nustatė „rimtų nepatogumų“ sąvokos ribas ir nusprendė, kad „valstybės narės kompetentingų valdžios institucijų atsisakymas tokiomis, kaip pagrindinės bylos, aplinkybėmis, remiantis taikytinais nacionalinės teisės aktais, pakeisti Sąjungos piliečio, turinčio kitos valstybės narės pilietybę, santuokos liudijimą taip, kad jo vardai jame būtų užrašyti su diakritiniais ženklais, kurie naudojami jo kilmės valstybės narės išduotuose civilinės būklės aktų liudijimuose, ir laikantis tos valstybės narės valstybinės kalbos rašybos taisyklių, neriboja SESV 21 straipsnyje kiekvienam Sąjungos piliečiui pripažintų laisvių“ (82 punktas).

33 — 2010 m. gruodžio 22 d. sprendimas (C-208/09, EU:C:2010:806). Ši byla buvo susijusi su atsisakymu pripažinti Austrijos pilietės pavardę, suteiktą Vokietijoje (jo gyvenamosios vietos valstybėje narėje) pagal tėvo pavardę, kai ją įvaikino Vokietijos pilietis, dėl to, kad šioje pavardėje buvo nurodytas ir kilmingas titulas, kurio pagal Austrijos konstitucinę teisę nebuvo leidžiama naudoti pavardėse.

34 — 2016 m. birželio 2 d. sprendimas (C-438/14, EU:C:2016:401). Ši byla buvo susijusi su Vokietijos valdžios institucijų atsisakymu pripažinti dvigubą – Vokietijos ir Didžiosios Britanijos – pilietybę turinčio asmens Jungtinėje Karalystėje įgytą pavardę, kurią pats pasirinko ir kurioje buvo įvairių aristokratinę kilmę rodančių elementų, pagal Vokietijos teisę neleidžiamų naudoti pavardėse.

35 — Pažymėtina, kad byloje, kurioje priimtas 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401), nagrinėti Vokietijos teisės aktai skyrėsi nuo byloje, kurioje priimtas 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806), narinėtų teisės aktų, nes juose nebuvo numatytas griežtas draudimas naudoti ir perduoti kilmingus titulus, kurie galėjo būti sudedamoji pavardės dalis. Vis dėlto Teisingumo Teismas konstatavo, jog pirmojoje byloje taip pat reikėjo pripažinti, kad, vertinant juos Vokietijos konstitucinių sprendimų kontekste, į Vokietijos teisės aktus, kaip į ESS 4 straipsnio 2 dalyje numatyto valstybės narės nacionalinio savitumo elementą, buvo galima atsižvelgti kaip į Sąjungos teisėje įtvirtinto laisvo asmenų judėjimo teisės ribojimo pateisinimą (2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolffersdorff*, C-438/14, EU:C:2016:401, 64 punktas).

61. Atsižvelgdamas į šią teismo praktiką, dabar nagrinėsiu klausimą dėl laisvo judėjimo apribojimo buvimo pagal SESV 21 straipsnį [36].

Dėl laisvo judėjimo apribojimo buvimo: SESV 21 straipsnis

62. Pirmiausia pažymėtina, jog asmens pavardė yra jo identiteto ir privataus gyvenimo, kurio apsauga įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje ir 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje, sudedamoji dalis [37].

63. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką tokios valstybės narės teisės nuostatos, dėl kurių tam tikri tos valstybės piliečiai atsiduria mažiau palankioje situacijoje tik todėl, kad pasinaudojo teise laisvai judėti ir gyventi kitoje valstybėje narėje, yra pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį kiekvienam Sąjungos piliečiui pripažintų laisvių apribojimas [38]. Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, jog tai, kad asmuo, pasinaudojęs teise laisvai judėti ir apsigyventi kitos valstybės narės teritorijoje, valstybėje narėje, kurios pilietis jis yra, priverstas turėti kitokią pavardę nei ta, kuri jau buvo suteikta ir įregistruota gimimo ir gyvenamosios vietos valstybėje narėje, gali trukdyti įgyvendinti [šią] teisę [39].

64. Iš tiesų, kaip matyti iš šios išvados 56 punkte nurodytos teismo praktikos, „skirtingos pavardės gali sukelti rimtų nepatogumų suinteresuotiesiems asmenims“. Šioje byloje dviejų skirtingų pavardžių – Pavel ir Freitag – turėjimas gali ieškovui pagrindinėje byloje kelti, be kita ko, „rimtų administracinių, profesinių ir asmeninių nepatogumų“ [40]. Neabejotinai yra konkretus pavojus, kad dviejų valstybių narių pilietybę turinčiam asmeniui, kaip antai M. F. Freitag, dėl skirtingų pavardžių reikės išsklaidyti abejones dėl [savo] tapatybės ir jo teikiamų dokumentų ar juose esančių duomenų tikrumo, o tai, kaip nusprendė Teisingumo Teismas, yra „aplinkybė, galinti apsunkinti naudojimąsi iš SESV 21 straipsnio išplaukiančia teise“ [41].

65. Todėl tai, kad kompetentingos Vokietijos valdžios institucijos atmetė M. F. Freitag prašymą pakeisti jo pavardę ir pripažinti kitą pavardę Pavel, kuri jam buvo suteikta ir įregistruota Rumunijoje, t. y. valstybėje narėje, kurios pilietybę jis taip pat turi, remiantis vien EGBGB 48 straipsniu, kuriame numatyta teisė pasirinkti kitoje valstybėje narėje įgytą asmenvardį su sąlyga, kad jis buvo įgytas įprastai gyvenant toje kitoje valstybėje narėje, galėtų būti pagal SESV 21 straipsnį pripažįstamų laisvių apribojimas.

36 — Primenu, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką dėl to, kad SESV 21 straipsnyje numatyta ne tik teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, bet ir draudimas kaip nors diskriminuoti dėl pilietybės, ieškovo pagrindinėje byloje padėtį reikia vertinti atsižvelgiant vien į šią nuostatą. Pagal analogiją žr. 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimą *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 65 punktas) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimą *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 34 punktas).

37 — Žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 52 punktas ir jame nurodyta teismo praktika); 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 66 punktas) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 35 punktas).

38 — 2008 m. spalio 14 d. Sprendimas *Grunkin ir Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559, 21 punktas); 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 53 punktas); 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 68 punktas) ir 2016 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 36 punktas).

39 — 2008 m. spalio 14 d. Sprendimas *Grunkin ir Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559, 22 punktas) ir 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806, 54 punktas).

40 — Šiuo klausimu žr. 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimą *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 76 punktas) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimą *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 38 punktas).

41 — Žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 70 punktas). Taip pat žr. 2016 m. birželio 2 d. Sprendimą *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 40 punktas).

66. Vokietijos vyriausybė šiuo klausimu pripažįsta, kad šia Vokietijos teisės nuostata nesiekiama išsamiai išspręsti asmenvardžių keitimo problemos [42]. Vis dėlto ji pažymi, jog dėl to, kad Vokietijos teisėje yra ir kitų teisinių pagrindų pakeisti asmenvardį suinteresuotojo asmens prašymu, t. y. atitinkamos Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo nuostatos [43], šiais teisės aktais nekliudoma laisvam asmenų judėjimui ir dėl jų negali kilti su asmenvardžiu susijusių neaiškumų.

67. Toliau analizuosiu šios galimybės svarbos klausimą.

Dėl galimybės pakeisti asmenvardį reikšmingumo pagal Įstatymą dėl vardų ir pavardžių keitimo

68. Vokietijos vyriausybė teigia, kad lemiamas „pripažinimo“ pareigos aspektas pagal Teisingumo Teismo praktiką [44] yra sprendimo, priimto pasibaigus atitinkamai nacionalinei procedūrai, atitiktis Sąjungos teisei. Todėl tokiu atveju, kaip pagrindinėje byloje, iš SESV 21 straipsnio nekyla jokios pareigos formaliai ir automatiškai Vokietijos teisėje pripažinti M. F. Freitag pagal Rumunijos teisę įgytą pavardę, jeigu netaikoma Vokietijos teisėje numatyta procedūra, t. y. Įstatyme dėl vardų ir pavardžių keitimo numatyta procedūra [45]. Ši vyriausybė taip pat pažymi, kad nacionalinėje teisėje turi būti nustatyta procedūra, pagal kurią būtų galima keisti asmenvardžius, ir paskirta kompetentinga institucija [46].

69. Pritariu Vokietijos vyriausybės pozicijai, kad šias dvi Vokietijos teisėje numatytas procedūras reikia analizuoti atsižvelgiant į SESV 21 straipsnį. Iš tiesų pagrindinei bylai būdinga tai, kad, pirma, EGBGB 48 straipsnio taikymo sritis ribota ir, antra, Vokietijos teisėje yra ir kitų nuostatų, pagal kurias tokiems asmenims, kaip ieškovas pagrindinėje byloje, leidžiama prašymą pakeisti asmenvardį pateikti kitai nacionalinei institucijai.

70. Šiomis aplinkybėmis, kaip teisingai pažymi Komisija, Sąjungos teisės požiūriu iš esmės nesvarbu, pagal kokią vidaus nuostatą ar administracinę procedūrą ieškovas gali remtis savo teisėmis, susijusiomis su jo asmenvardžiu. Tačiau, kaip ir Komisija, laikausi nuomonės, jog tam, kad Vokietijos teisės aktai, vertinami kartu, atitiktų Sąjungos teisę, dėl Įstatyme dėl vardų ir pavardžių keitimo numatytos asmenvardžio keitimo procedūros neturi būti neįmanoma ar pernelyg sunku įgyvendinti pagal SESV 21 straipsnį suteiktas teises.

42 — Taip pat žr. šios išvados 39 punktą. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal Vokietijos doktriną EGBGB 48 straipsnyje išreiškiamas Vokietijos teisės aktų leidėjo „minimalistinis“ iš Teisingumo Teismo praktikos kylančių reikalavimų įvykdymas. Iš parengiamųjų šios nuostatos darbų matyti, kad savo nuomonėje *Bundesrat* (Federalinė Taryba, Vokietija) pareiškė nepritarianti federalinės vyriausybės pasiūlymui, pabrėždama, kad Teisingumo Teismo praktikoje reikalaujama įgyvendinimo ne materialinės, o tarptautinės privatinės teisės lygmeniu. Iš tiesų interesas išvengti „keblių“ situacijų ir priimti tokius teisės aktus, kuriuos galėtų teisingai įgyvendinti civilinės metrikacijos įstaigos, turėtų paskatinti ieškoti sprendimo atsižvelgiant į EGBGB 10 straipsnį. Be to, Federalinė Taryba nurodė klausimus, kurių kilo dėl federalinės vyriausybės pateikto pasiūlymo. Šiuo klausimu žr. C. Kohler „La reconnaissance de situations juridiques dans l'Union européenne: le cas du nom patronymique“, *La reconnaissance des situations en droit international privé*, vadovaujant Paul Lagarde, 2013 m. sausio 18 d. Hagos tarptautinio simpoziumo dokumentai, leid. Pedone, 2013, p. 75.

43 — Šiuo klausimu M. F. Freitag buvo prašoma paaiškinti Teisingumo Teismui, ar jis pateikė prašymą pakeisti pavardę pagal Įstatymą dėl vardų ir pavardžių keitimo, ir, jei taip, koks dėl jo buvo gautas atsakymas. M. F. Freitag atsakė, jog tokio prašymo nebuvo pateikęs, ir paaiškino, kad Vupertalio civilinės metrikacijos skyriuje jam buvo nurodyta, kad jo atveju pavardės keitimo procedūra nėra galima, nes jis įgijo pavardę Freitag Rumunijos teismo sprendimu (žr. 1997 m. gegužės 21 d. Brašovo apylinkės teismo sprendimą Nr. 458/s). Administracinis sprendimas negali panaikinti teismo sprendimo. Per posėdį Vokietijos vyriausybė išreiškė abejonių dėl M. F. Freitag gautos informacijos svarbos. Kaip nurodė ši vyriausybė, tai, kad kitoje valstybėje narėje suteikta pavardė buvo deklaruota pagal šeimos teisę, administracinę procedūrą, teismo sprendimą ar valstybės aktu, neturi reikšmės tam, kad prašymas būtų patenkintas pagal Įstatymą dėl vardų ir pavardžių keitimo.

44 — Doktrinoje primenama, kad iš Teisingumo Teismo praktikos kylanti sąvoka „pripažinimas“ neturi būti suprantama kaip reiškianti, pavyzdžiui, teismo sprendimų pripažinimą. Ši sąvoka reiškia „procesą, kurį taikydama priimančioji valstybė narė pripažįsta pavardę tokią, kokia suteikta pagal tėvo pavardę kitoje [kilmės] valstybėje narėje, ir atsisako spręsti dėl jos tinkamumo. Taigi pripažinimo dalykas yra teisinė situacija, kuri kitoje valstybėje narėje susijusi su asmens pavarde“. Žr. C. Kohler, *loc. cit.*, p. 71. Taip pat šiuo klausimu žr. P. Mayer „La reconnaissance: notions et méthodes“, *La reconnaissance des situations en droit international privé*, *op. cit.*, p. 27–33.

45 — Šiuo klausimu žr. šios išvados 41 punktą.

46 — Primenu, jog EGBGB 48 straipsnyje nustatyta, kad „<...> asmenvardžio pasirinkimas galioja nuo įtraukimo į kitos valstybės narės civilinės būklės aktų registrą dienos, išskyrus atvejus, kai asmuo aiškiai pareiškia, kad asmenvardžio pasirinkimas turi galioti tik į ateitį. Ši deklaracija turi būti oficialiai patvirtinta. <...>“. Tačiau, kaip per posėdį patvirtino Vokietijos vyriausybė, Įstatyme dėl vardų ir pavardžių keitimo numatyta asmenvardžių keitimo procedūra netaikoma atgaline data, ir tai, kaip Komisija priminė per posėdį, neprieštarauja Sąjungos teisei, nes joje nenumatyta taikymo atgaline data pareigos.

71. Nesant Sąjungos teisės aktų dėl pavardžių, suteiktų pagal tėvo pavardę, keitimo, kiekviena valstybė narė savo vidaus teisės sistemoje turi sureguliuoti nacionalinėje teisėje numatytas procedūras, skirtas užtikrinti iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai, taip kad, pirma, šios procedūros nebūtų mažiau palankios, nei taikomos vidaus teisės sistema grindžiamoms teisėms (lygiavertiškumo principas), ir, antra, dėl jų neturi tapti praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga naudotis Sąjungos teisės sistemoje nustatytomis teisėmis (veiksmingumo principas) [47].

72. Taigi kyla klausimas, ar galimybę pateikti prašymą pakeisti asmenvardį pagal Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo 1 straipsnį reikia laikyti suderinama su veiksmingumo principu?

73. Abejoju tuo.

74. Kaip jau nurodžiau šios išvados 42 punkte, iš Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo įgyvendinimo nuostatų 27 punkto 1 papunkčio matyti, kad pavardės keitimo procedūra, kuri reglamentuojama viešosios administracinės teisės, yra išimtinio pobūdžio. Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pavardę leidžiama keisti tik jeigu tai yra pateisinama dėl svarbios priežasties. Taigi, nors Vokietijos vyriausybė pabrėžia, kad su asmenvardžiu susijusių neaiškumų pašalinimas pagal šią nuostatą laikomas svarbia priežastimi, iš Įstatymo dėl vardų ir pavardžių keitimo įgyvendinimo nuostatų 31 punkto matyti, kad ši svarbi priežastis, jeigu būtų pripažinta tokia, nesuteiktų teisės pakeisti pavardės, nes kompetentinga institucija visada gali pasinaudoti diskrecija atsisakyti tai padaryti.

75. Vis dėlto per posėdį Vokietijos vyriausybė tvirtino, jog tai, kad kompetentingos Vokietijos valdžios institucijos pagal šias nuostatas turi diskreciją atsisakyti pakeisti asmenvardį, negali trukdyti prašymo teikėjui naudotis teisėmis pagal SESV 18 ir SESV 21 straipsnius. Iš tiesų pagal Vokietijos administracinę teisę viešosios valdžios institucija, naudodamasi savo diskrecija, visada privalo laikytis rūpestingumo pareigos ir negali peržengti teisinių savo diskrecijos ribų, be kita ko, nustatytų Sąjungos teisėje. Kiekviena nacionalinės valdžios institucija, rūpestingai naudodamasi savo diskrecija, turi visada atsižvelgti į Sąjungos teisę. Todėl jeigu institucija atsisako pakeisti asmenvardį, nesilaikydama SESV 18 ir SESV 21 straipsnių reikalavimų, jai gali būti taikoma neribota Vokietijos teismų kontrolė. Minėta vyriausybė teigia, jog sąvoka „svarbi priežastis“ pagal Įstatymą dėl vardų ir pavardžių keitimo turi būti aiškinama laikantis SESV 18 ir SESV 21 straipsnių.

76. Šiomis aplinkybėmis, kaip teigia Vokietijos vyriausybė, kadangi kompetentingų Vokietijos valdžios institucijų diskrecija dėl SESV 18 ir SESV 21 straipsnių yra maksimaliai sumažinama ir dėl to taikant Įstatyme dėl vardų ir pavardžių keitimo numatytą administracinę procedūrą netampa neįmanoma ar pernelyg sunku įgyvendinti pagal šiuos straipsnius suteiktų teisių, yra laikomasi veiksmingumo principo; vis dėlto tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

77. Siūlau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui atsakyti, kad pagal SESV 21 straipsnį valstybės narės valdžios institucijoms nedraudžiama atsisakyti pripažinti pakeisto asmenvardžio remiantis nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatyta teisė pasirinkti kitoje valstybėje narėje įgytą asmenvardį, su sąlyga, kad šis asmenvardis įgytas įprastai gyvenant toje kitoje valstybėje narėje, jeigu, pirma, pagal kitas nacionalinės teisės nuostatas prašymo teikėjui leidžiama prašymą pakeisti asmenvardį pateikti kitai institucijai ir, antra, dėl šių nuostatų netampa neįmanoma ar pernelyg sunku įgyvendinti pagal SESV 21 straipsnį suteiktas teises.

47 — Pagal analogiją, be kita ko, žr. 2006 m. rugsėjo 12 d. Sprendimą *Eman ir Sevinger* (C-300/04, EU:C:2006:545, 67 punktas).

Išvada

78. Atsižvelgdamas į pateiktus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Amtsgericht Wuppertal* (Vupertalio apylinkės teismas, Vokietija) pateiktą prejudicinį klausimą:

Pagal SESV 21 straipsnį valstybės narės valdžios institucijoms nedraudžiama atsisakyti pripažinti pakeisto asmenvardžio remiantis nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatyta teisė pasirinkti kitoje valstybėje narėje įgytą asmenvardį, su sąlyga, kad šis asmenvardis įgytas įprastai gyvenant toje kitoje valstybėje narėje, jeigu, pirma, pagal kitas nacionalinės teisės nuostatas prašymo teikėjui leidžiama prašymą pakeisti asmenvardį pateikti kitai institucijai ir, antra, dėl šių nuostatų netampa neįmanoma ar pernelyg sunku įgyvendinti pagal SESV 21 straipsnį suteiktų teisių.